

CYFARFOD	PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATIADD
DYDDIAD	13 Tachwedd 2012
PWNC	Adroddiadau Aelodau
PWRPAS	Cyflwyno'r gofynion ac argymell sut y mae Gwynedd am ymateb i'r gofynion.
AWDUR	Rheolwr Gwasanaethau Democraidd

1. Beth yw'r gofynion?

1.1 Mae Mesur Llywodraeth Lleol Cymru (2011) yn nodi:-

“(1) Rhaid i awdurdod lleol wneud trefniadau—

(a) i bob person sy'n aelod o'r awdurdod lunio adroddiad blynyddol ynghylch gweithgareddau'r person fel aelod o'r awdurdod yn ystod y flwyddyn y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi,

(b) i bob person sy'n aelod o weithrediaeth yr awdurdod lunio adroddiad blynyddol ynghylch gweithgareddau'r person fel aelod o'r weithrediaeth yn ystod y flwyddyn y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi, ac

(c) i'r awdurdod gyhoeddi pob adroddiad blynyddol sy'n cael ei lunio gan ei aelodau a chan aelodau ei weithrediaeth.

(2) Caiff y trefniadau gynnwys amodau o ran cynnwys adroddiad y mae'n rhaid iddynt gael eu bodloni gan y person sydd yn ei lunio.

(3) Rhaid i awdurdod lleol roi cyhoeddusrwydd i'w drefniadau.

(4) Wrth arfer ei swyddogaethau o dan yr adran hon rhaid i awdurdod lleol roi sylw i ganllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru.”

1.2 Bwriad yr Adroddiad Blynyddol gan yr Aelodau Etholedig yw gwella cyfathrebu rhwng Aelodau Etholedig a'r cyheodd. Mae'r Gweinidog Llywodraeth Leol yn nodi y bydd yr adroddiadau yn gyfrwng i wella dealltwriaeth y cyhoedd o'r hyn y mae eu aelodau lleol yn ei wneud a'r rôl bwysig sydd ganddynt. Mae hefyd wedi nodi y bydd yn rhydd i bob awdurdod lleol ddewis eu fformat eu hunain ar gyfer yr adroddiadau.

1.3 Yn ychwanegol i'r Mesur, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyhoeddi dogfen arweiniol i fod o gymorth i awdurdodau lleol wrth ymgorffori'r ddeddf, sef “*Canllawiau Statudol ar Fesur Llywodraeth Lleol 2011 – Mehefin 2012*”. Gweler **Atodiad A**.

2. Beth mae awdurdodau eraill wedi wneud hyd yma?

- 2.1 Mae 'Adroddiadau Blynyddol' gan aelodau etholedig wedi bodoli yn Lloegr ers rhai blynyddol, ac mae dehongliad gwahanol gan wahanol awdurdodau o beth ddylid ei gynnwys ac ar pa fformat y dylid gwneud hynny. Mae'n amrywio o roi dalen lan i aelodau etholedig i ysgrifennu unrhyw beth y maent yn ei ystyried i fod o ddiddordeb i'r cyhoedd am eu gwaith. Yn yr achosion o ddalen lân mae rhai aelodau etholedig wedi defnyddio'r adroddiadau ar gyfer propoganda gwleidyddol ac o ddifrio pleidiau gwleidyddol eraill. Yn sgil hynny, mae nifer o awdurdodau wedi ffafrio mwy o strwythur i'r adroddiadau.
- 2.2 Mae'n ddefnyddiol bob amser i chwilio am ymarfer da, ac ystyried datblygiadau sy'n digwydd yn gyfredol gan awdurdodau eraill. Yng Nghymru, Penybont-ar-ogwr yw'r awdurdod sydd wedi buddsoddi'r amser mwyaf ar ymchwil a datblygu trefniadau ar hyn o bryd. Rydym wedi ceisio gwybodaeth gan gynghorau eraill hefyd, ac yn parhau i ddisgwyl ymatebion.
- 2.3 Mae Penybont-ar-Ogwr wedi datblygu model sydd yn cyd-fynd â'r canllawiau isod;
  - Dogfen ffeithiol, ddiddorol ac anwleidyddol
  - Dwy dudalen o faint ar y mwyaf
  - Adrodd ar 5 maes penodol
    - Rôl a chyfrifoldeb
    - Digwyddiadau o fewn yr etholaeth
    - Mentergarwch a gweithgareddau arbennig
    - Dysgu a Datblygu
    - Digwyddiadau a Materion eraill
- 2.4 Gellir gweld dogfen esiampl gan Benybont-ar-Ogwr yn **Atodiad B**.

3. Ystyriaethau gan yr Is-grwp.

- 3.1 Yn ei gyfarfod ar 11 Medi 2012, bu i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd benderfynu sefydlu is-grwp hyfforddiant i ystyried gofynion hyfforddiant a gofynion eraill i'r dyfodol.
- 3.2 Yng nghyd-destun yr adroddiadau blynyddol, bu i'r is-grwp ystyried a oedd angen datblygu templed neu beidio. Penderfynwyd argymhell i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd y dylid darparu templed ar gyfer yr aelodau oedd yn dymuno cynhyrchu adroddiadau gan y byddai o gymorth, yn unffurf, ac yn cyfyngu yr aelodau i ffeithiau yn unig. Nododd y grwp hefyd y gallai aelodau gynnwys materion ychwanegol sy'n bwysig yn eu tyb hwy, ond sy'n cadw o fewn y canllawiau cyfreithiol.

4. Argymhellion

- 4.1 Argymhellir fod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn ystyried llunio a datblygu templed (yn seiliedig ar dempled Penybont ar ogwr) ynghyd a chanllawiau penodol ar gyfer cyhoeddi adroddiadau blynyddol Aelodau Etholedig yn hytrach nag i bob Aelod lunio ei adroddiad ei hun.

ADRODDIADAU BLYNYDDOL AELODAU O AWDURDOD LLEOL

Cyflwyniad

Mae Rhan 1 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ("y Mesur") yn cynnwys darpariaethau a fwriadwyd i gryfhau democratiaeth leol. Mae Pennod 1 o'r Rhan honno'n ymwneud â'r gefnogaeth a roddir i aelodau o awdurdod lleol ac mae adran 5 o'r bennod honno'n cyfeirio at baratoi adroddiadau blynyddol ar gyfer yr aelodau hyn. Cyhoeddir y canllawiau statudol hyn o dan adran 5(4) o'r Mesur. Mae'r canllawiau yn ymwneud â threfniadau awdurdodau lleol i lunio adroddiadau blynyddol.

Yr hyn sy'n ofynnol yn ôl y Mesur

Mae adran 5 yn ei gwneud yn ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol (awdurdodau lleol) sicrhau bod pob un o'u haelodau etholedig yn gallu llunio adroddiad blynyddol ar ei weithgareddau fel aelod o'r cyngor yn ystod y flwyddyn a aeth heibio. Mae hyn yn cynnwys galluogi unrhyw aelod o weithrediaeth y cyngor i adrodd ar ei weithgareddau fel aelod o'r weithrediaeth. Rhaid i'r cyngor dan sylw gyhoeddi unrhyw adroddiadau y bydd aelodau o gyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yn eu llunio. Gall yr awdurdod lleol bennu amodau/terfynau ar yr hyn sy'n cael ei gynnwys mewn adroddiad.

Rhaid i'r awdurdod lleol roi cyhoeddusrwydd i'w drefniadau ar gyfer cyhoeddi adroddiadau blynyddol, ac wrth wneud y trefniadau hynny, rhaid iddo roi sylw i'r canllawiau hyn.

Canllawiau

Dyletswyddau awdurdod lleol Rhaid i awdurdod lleol wneud trefniadau sy'n galluogi ei aelodau i lunio adroddiadau blynyddol. Mae hyn yn golygu bod rhaid iddo ddweud wrth ei aelodau sut i'w llunio ac erbyn pryd i'w llunio. Mae'r Mesur, yn adran 8 a'r adrannau sy'n dilyn, yn nodi mai'r Pennaeth Gwasanaethau Democraidaidd sy'n cyflawni swyddogaethau gwasanaethau democraidaidd, fel y'u diffinnir yn adran 9. Mae hyn yn cynnwys darpariaeth i roi cymorth a chyngor i aelodau i'w cynorthwyo i gyflawni eu swyddogaethau, ac mae trefnu proses yr adroddiadau blynyddol yn perthyn i'r categori hwn. Mae'r Mesur yn atal y Pennaeth Gwasanaethau Democraidaidd rhag rhoi cymorth a chyngor i aelod yn ymwneud â chyflawni ei swyddogaethau gweithredol fel aelod o weithrediaeth. Er hynny, nid yw llunio adroddiad blynyddol yn swyddogaeth weithredol ynddi'i hun, hyd yn oed os yw'n cyfeirio at weithgareddau'r cynghorydd fel aelod o'r weithrediaeth. Rhagwelir y bydd yr adroddiadau blynyddol cyntaf yn cael eu cyhoeddi erbyn diwedd mis Mehefin 2013 fan bellaf.

Cyhoeddi adroddiadau

Mater i'r awdurdod lleol yw penderfynu sut y bydd yn cyhoeddi adroddiadau blynyddol. Disgwylir i'r awdurdod gynnwys dolen i adroddiadau blynyddol yr aelodau, o leiaf, a hynny ar y rhan honno o wefan yr awdurdod sy'n dangos manylion aelodau unigol. Nid oes disgwyl i'r awdurdod drefnu unrhyw gyhoeddusrwydd y tu hwnt i hyn, ac os yw'n penderfynu rhoi cyhoeddusrwydd pellach i'r adroddiadau, dylai ofalu ei fod yn gwneud yr un ddarpariaeth ar gyfer pob aelod. Felly, os bydd aelod yn gofyn i awdurdod roi mwy o gyhoeddusrwydd i'w adroddiad, dylid gwrthod y cais hwnnw oni bai fod mwy o gyhoeddusrwydd yn cael ei roi i adroddiad pob aelod.

Dylai awdurdodau lleol hefyd sicrhau bod eu gwefan yn cynnwys gwybodaeth ynglŷn â chyflwyno adroddiadau blynyddol a sut y gall aelodau'r cyhoedd eu gweld.

Cynnwys yr adroddiadau

Prif bwrpas yr adroddiadau yw galluogi aelodau'r cyhoedd i ddod o hyd i wybodaeth am weithgarwch eu cynghorydd lleol. Gall awdurdodau lleol roi eu cyfyngiadau eu hunain ar gynnwys adroddiadau. Dim ond gwybodaeth ffeithiol y dylai adroddiadau blynyddol ei chynnwys. Mae hynny'n awgrymu mai gwybodaeth am gyfarfodydd, digwyddiadau, cynadleddau ac ati a fynychwyd gan y cynghorydd y dylid ei chynnwys yn bennaf, ynghyd ag unrhyw weithgareddau hyfforddi a datblygu. Er y gallai fod yn dderbyniol cynnwys gwybodaeth fod aelod "wedi gwneud sylwadau ar ran yr ymgyrch i achub yr ysbyty lleol yn y ffyrdd canlynol", ni fyddai'n dderbyniol dweud fod aelod "wedi llwyddo i achub yr ysbyty lleol yn sgil ei ymdrechion ar ran ei etholwyr."

Yn yr un modd, dylid osgoi cynnwys gwybodaeth mewn adroddiadau yn ymwneud â gweithgareddau a gwblhaodd yr aelod y tu hwnt i'w rôl fel cynghorydd. Felly, er y byddai'n dderbyniol cynnwys gwybodaeth am araith a roddodd aelod mewn cynhadledd yr oedd yn ei mynychu yn rhinwedd ei rôl yn y cyngor, ni fyddai'n dderbyniol cyfeirio at araith a roddodd mewn cynhadledd plaid wleidyddol, er enghraifft, ac yntau yno fel cynrychiolydd cangen leol ei blaid.

Dylid gofalu hefyd nad yw'r adroddiad yn cynnwys gwybodaeth y gellid ei dehongli fel beirniadaeth o aelod arall. Er enghraifft, ni fyddai'n dderbyniol i aelod gymharu ei bresenoldeb neu ei weithgareddau â rhai aelod arall neu aelodau eraill.

Awgrymir y dylid cynnwys yr eitemau safonol canlynol:

- Rôl a chyfrifoldebau – gan gynnwys manylion aelodaeth o bwyllgorau a chyrrff allanol, cofnodion presenoldeb yn y rhain ac yn y cyngor llawn.
- Gweithgarwch lleol – manylion unrhyw gymorthfeydd a gynhaliwyd a sylwadau a wnaed ar ran etholwyr, a chanlyniadau'r rhain.
- Prosiectau mawr – manylion unrhyw fentrau neu brosiectau lleol, sirol neu ranbarthol y bu'r aelod yn rhan ohonynt.
- Dysgu a datblygu – manylion digwyddiadau hyfforddi a datblygu a fynychwyd neu a ddilynwyd, a chynadleddau a seminarau a fynychwyd

Sampl - Adroddiad Blynyddol Cynghorydd o Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr

Dyma adroddiad gan y Cynghorydd isod ynglŷn â'i brif weithgareddau dros y flwyddyn yn diweddu ar 30 Ebrill 2012. Fe'i darperir er gwybodaeth i bob etholwr ac nid ar gyfer unrhyw ddiben arall.

Cyfarwyddiadau ar gyfer cwblhau.

Mae Cyngorwyr yn rhydd i gynnwys cymaint neu cyn lleied o wybodaeth ac a ddymunant, fodd bynnag, rhaid cadw'r adroddiad i'r fformat hwn o 2 dudalen (ar y mwyaf).

Cyngorydd: **U.N. Arall**

Plaid: **Y Blaid Ganol**

Ward: **Trefain**

Adran 1: Rôl a Chyfrifoldebau

Rwyf yn eistedd ar y pwyllgorau a ganlyn:

Fforwm Cyngor Tref a Chymuned

Presenoldeb X/X

Pwyllgor Craffu a Throsolwg a Llywodraethu a Diogelwch Cymunedol

Presenoldeb X/X

Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Iechyd a Lles

Presenoldeb X/X

Pwyllgor Craffu a Throsolwg a Gwella ac Adnoddau Corfforaethol

Presenoldeb X/X

Rwyf yn eistedd ar y pwyllgorau allanol a ganlyn:

Presenoldeb X/X

Ymddiriedolaeth Neuadd y Dref, Pen-y-bont

Presenoldeb X/X

Panel Craffu Bwrdd Gwasanaethau Lleol

Presenoldeb X/X

Corff Llywodraethol Ysgol Gyfun Trefain

Presenoldeb X/X

Cyngor Cymuned Llanfaes

Presenoldeb X/X

Pwyllgor Rheoli Coleg Cymunedol Trefain

Presenoldeb X/X

Grŵp Rheoli Sbwriel Trefain

Presenoldeb X/X

Grŵp Llywio Cyngor ar Bopeth Pen-y-bont

Presenoldeb X/X

† ffigyrau a ddarparwyd gan y Cynghorydd

† ffigyrau a ddarparwyd gan CBS Pen-y-bont

Adran 2: Gweithgareddau yn yr Etholaeth

Byddaf yn cynnal cymorthfeydd yn yr etholaeth amser cinio ddydd Gwener rhwng 1pm a 3pm yng Nghanolfan Gymunedol Trefain.

Mynychu cyfarfodydd PACT lleol yn rheolaidd ac rwyf yn gallu mynd i'r afael ag unrhyw gwynion neu gwestiynau yn amserol.

Byddaf yn paratoi a danfon cylchlythyr bob chwarter i bob cyfeiriad yn fy etholaeth - bydd y cylchlythyr yn seiliedig ar y testunau rwyf i yn credu bod fy etholwyr yn dymuno cael gwybodaeth yn eu cylch.

Byddaf yn cefnogi unigolion sy'n cysylltu â mi ar ystod eang o faterion ac rwyf wedi gweithredu fel eiriolwr mewn materion Cynllunio, anghydfod mewn cymdogaethau yn gysylltiedig â'r Heddlu a Chyngor Pen-y-bont, Asiantaeth yr Amgylchedd, materion Priffyrdd a cheisiadau am Wasanaethau Cymdeithasol.

Byddaf yn derbyn nifer fawr o alwadau ffôn gan breswylwyr yn gofyn am gyngor a chymorth ar ystod o faterion personol ac rwyf wastad yn fodlon gwrando ar eu pryderon a chynnig cefnogaeth briodol.

Rwyf wedi rhoi sgwrs yng nghyfarfod Cyngor Tref a Chymuned Trefain ar 'Fy rôl fel Cyngorydd' ac rwyf wedi cymryd rhan yn 'Beth yw eich Barn' fel aelod o'r Panel.

Adran 3: Mentrau a Gweithgareddau Arbennig

Drwy gyfathrebu â Phwyllgor Trafnidiaeth Bro Morgannwg bîm yn llwyddiannus yn cyflwyno gwasanaeth

bws newydd rhwng Stryd Gorfforaethol yn Nhrefain a Gorsaf Fysiau Ganolog Pen-y-bont. Mae'r gwasanaeth yn rhedeg pedair gwaith bob bore yn ystod yr wythnos a gwasanaeth yr un mor aml yn fuan gyda'r nos, gan sicrhau trafnidiaeth gyhoeddus i Ben-y-bont ar gyfer y preswylwyr.

Gofynnwyd i mi drefnu arolwg ynglŷn â'r posibilrwydd o gyflwyno system traffig unffordd ar gyfer Ffordd Caerdydd a'r Sgwâr yn Nhrefain. Nid oedd yr ymateb i'r arolwg yn eang o ran y nifer o blaid y bwriad ac mae wedi'i roi o'r neilltu erbyn hyn. Ysgrifennais i bob un o'r preswylwyr a ymatebodd i'r arolwg yn datgan fy ngwerthfawrogiad am eu hymdrechion ac yn amlinellu'r canlyniadau.

Gyda chymorth pobl ifanc ac Adran Hamdden CBS Pen-y-bont, rwyf wedi cefnogi datblygu'r parth sgrialu newydd ym Mharc Trefain rhwng mis Mai a mis Medi bob blwyddyn.

Yn ogystal, rwyf wedi cefnogi atgyweirio'r Lawnt Fowlio yng Nghanolfan Gymunedol Trefain ac erbyn hyn mae mwy na 120 o aelodau selog o Glwb Bowlio Trefain. Bwriad y clwb yw agor adran iau yn ystod misoedd yr haf eleni - felly dylai etholwyr gadw llygad barcud am fwy o newyddion ar y pwnc hwn yn y wasg a chyhoeddiadau lleol.

Adran 4: Dysgu a Datblygu

Rwyf wedi mynychu'r mentrau Dysgu a Datblygu a ganlyn yn ystod y flwyddyn ddiwethaf:

Hyfforddiant Rhiantu Corfforaethol

Hyfforddiant Asesu Risg ar gyfer y Gyfadran Plant

Hyfforddiant 'Yr economi gyda'r nos'

TGCh - Hyfforddiant Rhyngrwyd a Mewnwyd

Hyfforddiant Rheoli Prosiect a Rhaglen

Hyfforddiant Ymwybyddiaeth o'r Cyfryngau

Hyfforddiant Dehongli a Dadansoddi'r Gyllideb

Rwyf wedi mynychu'r cyfarfodydd briffio cyn y Cyngor fel a ganlyn:

Ymweliadau Rota i Sefydliadau Gofal Preswyl

Gofal a Thrwsio Pen-y-bont

Cymdeithas Lluoedd Wrth Gefn a Chadlanciau

Adran 5: Gweithgareddau a Materion Eraill

Mae gan breswylwyr Trefain bryderon difrifol ynghylch y tir cyfagos i Barc Trefain am eu bod yn ofni y caiff ei ddatblygu yn Barc Manwerthu. Rwyf wedi cefnogi preswylwyr lleol mewn protest yn erbyn y fath ddatblygiad a chredaf y byddai'n newid nodweddion allweddol y gymuned leol a pheri ardrawiad sylweddol ar y problemau traffig presennol yn yr ardal. Rwyf wedi mynychu dau ymchwiliad apêl a byddaf yn parhau i wrthwynebu cynlluniau o'r fath am ddatblygiad fel hyn.

Rwyf yn gefnogwr cryf o'r grŵp gweithredu 'Cadwch ein Meysydd Chwarae' ac rwyf wedi datgan fy ngwrthwynebiad yn gyhoeddus i werthiant rhan o Feysydd Chwarae Ysgol Trefain yn ddiweddar ar gyfer Stad Breswyl. Tra bydd y gwerthiant yn golygu cyfleoedd am nifer fechan o dai fforddiadwy, credaf y byddai safleoedd eraill lleol wedi bod yn ddewis gwell a fyddai wedi rhoi cyfle i ddatblygu tir llwyd.

Rwyf yn bwriadu cefnogi Cyngor Cymuned Trefain yn ei ymdrechion i godi arian ar gyfer goleuadau Nadolig newydd ar gyfer y dref eleni. Byddaf yn ymweld â busnesau lleol am gyfraniadau bychain i'r achos teilwng hwn yn ystod y misoedd nesaf a bydd y goleuadau yn rhoi llewys croesawgar ar nosweithiau oer y gaeaf.

Llofnod y Cynghorydd:

Dyddiad: